

Keskkonnahoidlikud ja ringsed hanked – mis ja milleks?

14. detsember 2022

Päevakava

- 13.00 – 13.30** Sissejuhatus: keskkonnahoidlikud ja ringsed hanked – mis ja milleks? *Harri Moora, SEI Tallinn*
- 13.30 – 13.45** Tallinna linna kogemus ringhangete korraldamisel. *Liina Kanarbik, Tallinna Strateegiakeskus*
- 13.45 – 14.15** Keskkonnahoidlike hangete edendamine – mis tehtud ja plaanis? *Karen Silts, Keskkonnaministeerium*
- 14.15 – 14.30** Ringhangete probleemistik suurtel ehitushangetel. *Ingrid Lai, Rail Baltic Estonia*
- 14.30 – 14.45** Projekti CircPro raames välja töötatud keskkonnahoidlike ja ringhangete käsiraamatu tutvustamine. *Harri Moora, SEI Tallinn*
- 14.45 – 15.00** Arutelu

CircPro projekt – nutikad ringhanked

CircPro projekti eesmärk on toetada üleminekut ringmajandusele ning edendada ringmajandust toetavate otsuste tegemist läbi ringhangete laiemal rakendamisel

- Poliitikameetmete ja ringhangete meetmete kogumine ja analüüs
- Kogemuste vahetamine EL liikmesriikide vahel
- Seminarid huvirühmadele
- Riiklikud suunised ja sihid (tegevuskava) ringhangete edendamiseks
- Abivahendid ja juhised

Millest me räägime?

Väärtuspõhised hanked
Keskkonnahoidlikud hanked
Rohelised hanked
Jätkusuutlikud hanked
Ringhanked
Innovatsioonihanked
Kestlikud hanked

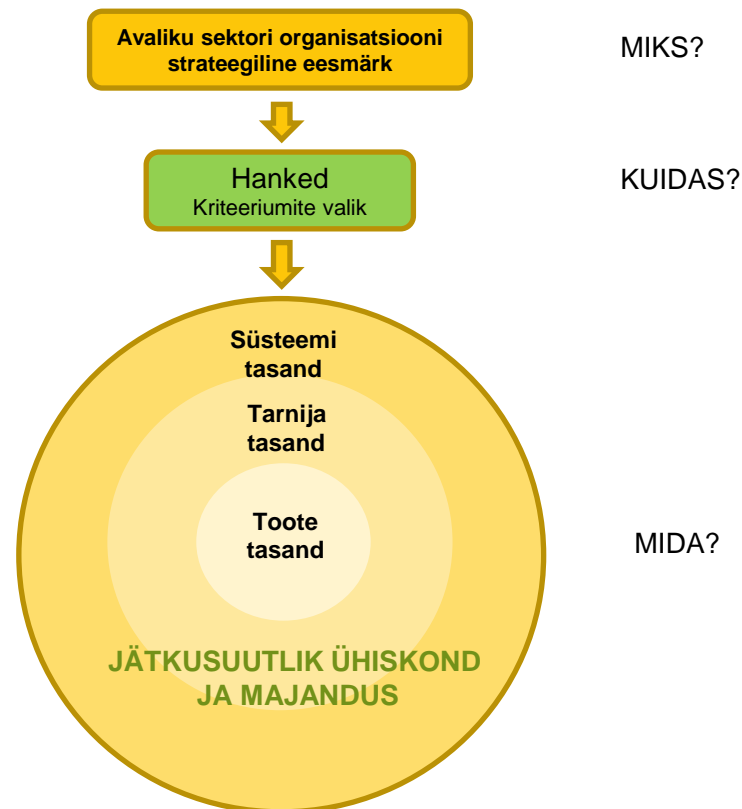
Keskkonnahoidlikud ja ringsed hanked

KVALITEET!!!

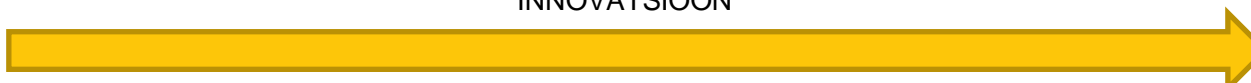
Keskkonnahoidlikud hanked – eesmärgid ja erinevad tasandid

- Keskkonnahoidlike hangete eesmärk ei ole lihtsalt vajalikke tooteid ja teenuseid osta
- Läbi hangete saab avalik sektor mõjutada peale pakutavate toodete ka turgu laiemalt (nii tarnijaid kui ka kogu toote/teenusesüsteemi)
- Hanked mõjutavad seda, kui jätkusuutlik on meie ühiskond ja majandussüsteem
- Oluline, et kõik avaliku sektori organisatsioonid teadvustavad ja ka sõnastavad strateegilised eesmärgid, millele nende hanked peavad kaasa aitama

Keskkonnahoidlikud hanked – erinevad lähenemisviisid

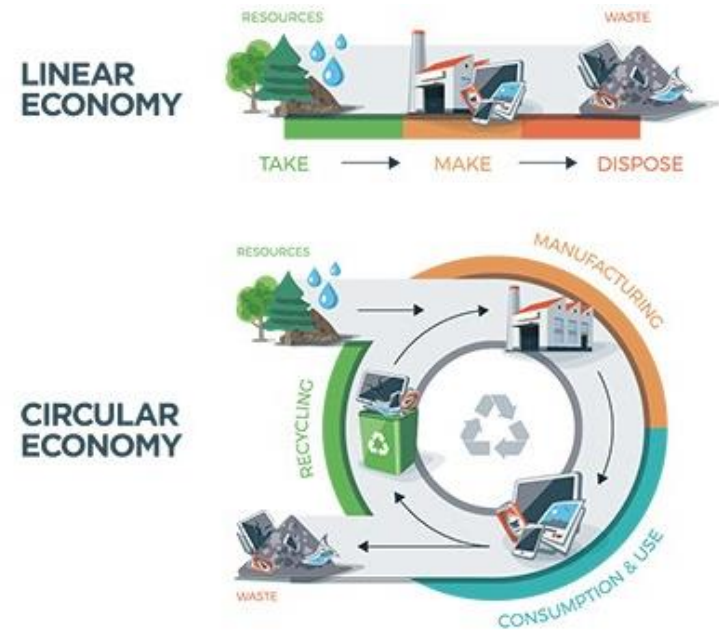
INNOVATSIION

Toote tase <hr/> Turul olemasolevad tooted	Tarnija tase <hr/> Uued või uuenduslikud tooted	Süsteemi tase <hr/> Toote-teenuse lahendused ja süsteemid
<p>Keskkonnahoidlikkusse hankesse lisatakse ringsuse kriteeriumid, toetudes nt keskkonnahoidlike hangete juhendites toodud kriteeriumidele või tootegruppide ökomärgise kriteeriumidele.</p> <p>✓ Näited</p>	<p>Tavatoodete asemel hangitakse sama funktsiooniga uuenduslikke ringseid lahendusi ja tooteid.</p> <p>Hankesse lisatakse uuenduslikud ringsuse kriteeriumid (nt korduskasutatavad tooted või ostetavate toodete modulaarsus, hooldus, lihtne ringlussevõtt).</p> <p>✓ Näited</p>	<p>Kasutuse või tulemuse ostmisele keskendunud hanked (nt toote asemel ostetakse sama funktsiooni pakkuvat teenust – liisimine, rentimine, jagatud kasutus, maksmine kasutuse järgi) ning uute äri- ja koostöömudelite arendamisele suunatud hanked (koostööplatvormid ja ärimudelid).</p> <p>✓ Näited</p>

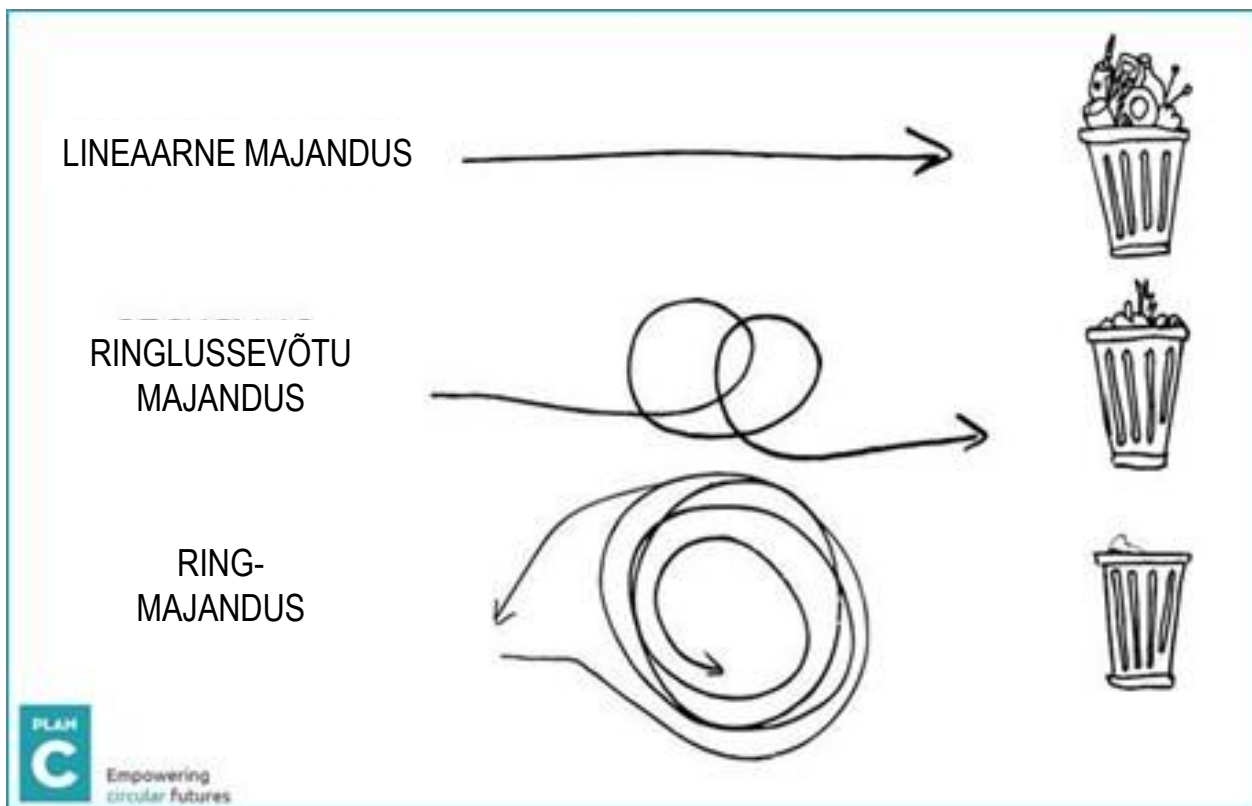
Süsinikuneutraalne ja ringne majandussüsteem – kuidas edasi?

- Täna valitsev lineaarne ehk "tooda-kasuta-hülga" majandusmudel, mis põhineb odaval toormel ja raiskaval tarbimisel, on selgelt oma aja ära elanud
- Me oleme kiiresti jõudmas punkti, kus selline majandamine pole enam jätkusuutlik
- Vajame nii tarbijatena (ostjatena) kui tootjatena (pakkujatena) uut lähenemist

Allikas: dreamstime.com

Lineaarne majandus versus ringmajandus

Ringhangete rakendamise näited

Vajalik alus ringhangete edendamiseks!!!

Poliitiline ja õiguslik raamistik
Toetuskeemid

Pädevus/oskused

Ringhangete läbiviimine – vajaduse hindamine ja sobiva toote/teenuse haankimine

Toote
tasand

Tarnija
tasand

Süsteemi
tasand

Tüüpilised valdkonnad

Tarbekaubad

Ehitus

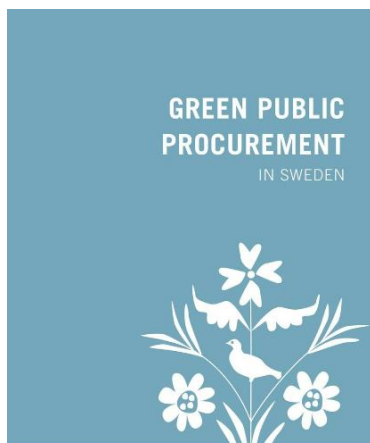
Mööbel

Transport

Energia

Näited – poliitiline ja õiguslik raamistik

Suurem osa EL riike on püstitanud konkreetsed eesmärgid ja sihid keskkonnanahoidlike riigihangete edendamiseks

Circular road map Municipality of Rotterdam

How can we use wastewater as raw material or energy source?

The Municipality of Rotterdam has developed a road map to enable it to become the European centre of the circular economy by 2030. The road map offers companies and organisations a practical helping hand to enable the most efficient handling of raw materials.

Project description
With over 60,000 residents and the most important port in Europe, Rotterdam is extremely dependent on the import of raw materials. The municipality has developed a road map in order to handle this carefully and reduce the shift from a linear to a circular low-CO2 economy. The 'Circular Economy Rotterdam Road Map' includes the ambition that Rotterdam will be the European centre of the circular economy by 2030. The road map offers companies and organisations a practical helping hand to enable the most efficient handling of raw materials.

Approach
The road map comprises two phases. Phase 1 focuses on 'learning by doing' (2019-2025). An example of this is the separation of waste. The municipality is expanding this to the separating of all household waste. Another example is the Rotterdam Cooperation in the Wastewater Chain (Rosa project), which aims to use wastewater as raw material or energy source. Raw materials from the sewer system are used for example in the Maasvlakte as fuel for all kinds of innovations, including circular economy innovations. Phase 2 (April 2030) focuses on embedding the circular economy principles in Rotterdam's municipality, companies, knowledge centres and households.

Näited – poliitiline ja õiguslik raamistik

Soome – kestlike hangete põhimõtted (SDG raamistikust lähtuvalt)

 <p>13 CLIMATE ACTION</p>	<p>Low carbon buildings Low emission vehicles and transportation Carbon footprint in public procurement</p>	 <p>7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY</p>	<p>Renewable energy solutions Green electricity Locally produced renewable energy Regional / local energy systems</p>
 <p>3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING</p>	<p>Social criteria in procurement (employment etc.). Long term impact in public procurement</p>	 <p>11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES</p>	<p>Solutions that promote sustainable cities and system change New markets for greener solutions</p>
 <p>15 LIFE ON LAND</p>	<p>Circular procurement Recycling of nutrients Recycling of materials</p>	 <p>9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE</p>	<p>Innovative public procurement R&D procurement</p>
 <p>14 LIFE BELOW WATER</p>	<p>Non-hazard procurement Non-toxic chemicals in procurement</p>	 <p>12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION</p>	<p>Sustainable public consumption Possibilities for sustainable consumption for citizens</p>
 <p>8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH</p>	<p>Increase in cost efficiency Lower life cycle costs</p>	 <p>6 CLEAN WATER AND SANITATION</p>	<p>New solutions for sanitation Safe and sustainable sewage systems</p>
		 <p>17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS</p>	<p>Co-operation eg. KEINO-consortium</p>

Näited – riiklikud ja piirkondlikud toetuskeemid

Green Deal Holland

Piirkondlik koostöövõrgustik ringhangete edendamiseks ja läbiviimiseks

Näidishanked, kokkulepped, koolitused, nõustamised, juhendmaterjalid

<https://circulareconomy.europa.eu/platform/en/commitments/green-deal-circular-procurement>

Soome hangete toetuskeem

Omavalitsuste tugiorganisatsioon

Kestlike ja innovaatiliste hangete tugiorganisatsioon

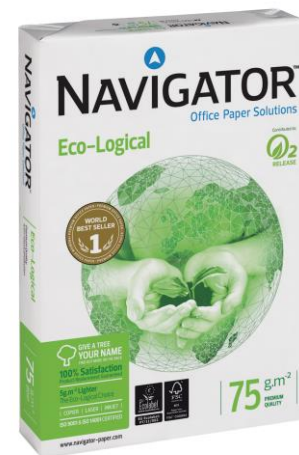
HANSEL

Motiva

Näited – toote tasand

Kontoripaberi hange

- Tüüpiline kõige lihtsam ringhanke näide
- Hanke kriteerium: kontoripaber on valmistatud vähemalt 75% ringlussevõetud paberist regenerereeritud kiust

Näited – toote tasand

Kopenhaagen, Taani

- Kasutatud telliste korduskasutamine koolihoonete renoveerimisel
- Hanke kriteerium: Välisseinte ehitusel korduskasutada kasutatud telliseid.

Näited – uued teenused

Sodankylä, Soome

Kestlikele põhimõtetele
vastava toiduteenuse
hankimine

Hanke kriteeriumid:

- Mahetoidu osakaal vähemalt 50%
- Pakendijäätmete vähendamise meetmed
- Lühikese tarneaahelaga (väikese süsiniku jalajäljega) toidutoore
- Taimse toidu olemasolu nõue

Näited – uued ja innovatiivsed tooted

Ökomärgisega lasteaed, Hyvinkää, Soome

- Ökomärgis Põhjamaade Luik
- Eriline fookus energiatõhususel ja kemikaalide (ohtlike ainete) vabade materjalide kasutamisel
- http://www.procuraplus.org/fileadmin/user_upload/Procura_case_studies/Procuraplus_case_study_Hyvink%C3%A4%C3%A4.pdf

Näited – uued ja innovaatilised tooted ja teenused

Hollandi valitsuse mööbli ühishange

- 4R põhimõtted:
 - Mööbli kasutusea pikendamine
 - Korduskasutada olemasolevat mööblit ja nende osi
 - Kasutada ringseid materjale
 - Materjalide ringlussevõtt

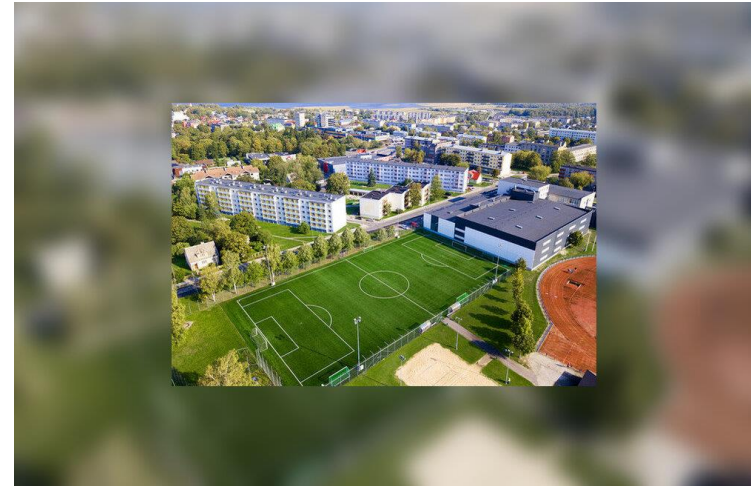
<https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/reportcircularcategoryenoktober2016.pdf>

Näited – toote asemel teenus

Haapsalu staadioni kunstmuruväljaku kasutusrent

- Eesmärk hankida kunstmuru koos paigaldusega kasutusrendi tingimuses
- Väljaku uuendamise hanke võitis 2017. aastal Keskkonnasõbralikuks Ettevõtteks kuulutatud Advanced Sports Installations Europe, kes eemaldas 5265-ruutmeetrise väljakult vana kunstmuru ja paigaldas seejärel uue katte
- Lepinguklausel: hankelepingu lõppemisel on pakkuja kohustus kunstmurukate eemaldada ja käidelda mujal taaspaigaldamise või ümbertöötlemise (ringlussevõtu) teel

Näited – toote asemel teenus

Hollandi keskkonnaministeriumi ametnike vormirõivaste liisimine

- Eesmärk hankida ringsetest materjalidest (ringlusse võetud tekstiilist) rõivad ametnikele
- Vormirõivad liisiti – nõuded: sobivus ja kvaliteet, tagada kastatud rõivaste ringlussevõtt ja uute vormirõivaste tootmine
- <http://www.rebus.eu.com/wp-content/uploads/2017/05/REBus-Case-Study-RWS-Workwear.pdf>

Näited – toote asemel teenus (uus teenus)

Autode jagamisteenus Lappeenranta linnas

- Eesmärk vähendada transpordist tulenevat keskkonnamõju ja kasutada autosid intensiivsemalt
- Autode jagamisteenus linnavalitsuse ametnikele tööajal, muudel aegadel autod vabad kasutamiseks muudele isikutele
- Uus teenus (3 pakkujat)

Näited – uued ärimudelid ja koostöövormid

Energiatootmise koostööskeemid (*renewable energy cooperative partnerships*)

- Laialt levinud Põhjamaades (omavalitsuse initsiatiivil loodud koostööpõhised mudelid)
- Soojatootmine koostöös kohalike põllupidajatega
- Ühised päikesepaneelide ostmised ja energiatootmine

Keskkonnahoidlike ja ringsete hangete juhend

Ringhangete juhend

Kas te teadsite, et ainult 1% igapäevaselt tarbitud toodetest ja nendes sisalduvatest materjalidest on kuus kuud pärast ostmist ikka veel kasutuses? See tähendab, et 99% materjalidest, mida loodusest kaupade tootmiseks saadakse, töödeldakse ja transportitakse, visatakse kuue kuu jooksul minema! Raske on ette kujutada sellise pillava elustiili viljelemise jätkumist meie planeedil. Mida peaks senise tarbimis- ja tootmissüsteemi ümberkujundamiseks tegema?

Lahendus peitub ringmajanduses ja tarbijate ostuharjumuste muutmises. Kuna avalik sektor on väga suur tarbija, siis annab riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste ühine ostujõud suurepärase võimaluse olla ringmajandusele ülemineku eeskujuks. Keskkonnahoidlike, sh ringhangete laiem kasutamine avalikus sektoris loob eeldused innovatsiooniks ning uute toodete, teenuste ja ärimudelite turule toomiseks.

See veebileht annab ülevaate ringhangetest kui keskkonnahoidlike hangete alaliigist, tutvustab ringhangete rakendamise võimalusi ja lähenemisviise ning pakub näpunäiteid nii keskkonnahoidlike hangete kui ka ringhangete korraldamiseks.

Juhendmaterjal on mõeldud eelkõige avaliku sektori otsustajatele ja kõigile ametnikele, kes on seotud toodete ja teenuste hankimisega. Veebilehel olev juhendmaterjal on allalaaditav ka pdf-failina: [Ringhangete juhend](#).

Kontakt: info@ringhanked.ee

www.ringhanked.ee

Keskkonnahoidlike ja ringhangete juhend

← tagasi

edasi →

Ringhanke sammsammuline korraldamine

Ringhanget, nii nagu mistahes muud hanget, võib vaadelda sammsammulise protsessina, mille kulg sõltub hanke eesmärgist, ulatusest ja soovitatavatest tulemustest. Üldisemas plaanis võib ringhanke korraldamisel eristada kümnet sammu ehk etappi. Need sammud pole alati üksteisele järgnevad, vaid pigem moodustavad tsüklilise protsessi (vt kõrvalolev joonis). Erinevad sammud nõuavad mitmesuguste valikute tegemist, et saavutada ringhange mitte ainult tehnilise kirjelduse järgi, vaid ka hanget korraldava organisatsiooni vajadustest ja rahalisest vaatenurgast lähtudes.

Keskkonnahoidliku, sh ringhanke läbiviimise samme saab kirjeldada ka kolmele olulisele küsimusele vastamise järgi: miks, kuidas, mida?

Ringhanke ettevalmistamise ja läbiviimise sammud võib jagada kaheks:

